

ДОСВІД США У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Бугера С. І.

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділу дослідження проблем протидії корупції та загрозам
економічній безпеці Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем
боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки
і оборони України
м. Київ, Україна*

Протидія корупції в Україні є одним із найважливіших державних завдань. Негативні наслідки корупції полягають у тому, що вона розмиває такі важливі конституційні засади, як принципи соціальної справедливості та рівності всіх перед законом. Корупція підриває довіру людей до влади, дискредитує ринкові механізми розвитку конкуренції та запобігання монополізму в економіці, сприяє лобіюванню законодавчих і нормативних актів, масштабним зловживанням і злочинності [1, с. 116].

За результатами дослідження Transparency International Ukraine в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за 2022 рік Україна отримала 33 бали зі 100 можливих. Цей показник зрід на один бал, і тепер Україна посідає 116 місце зі 180 країн у CPI. Так само 33 бали мають Алжир, Ангола, Замбія, Монголія, Сальвадор та Філіппіни. На один бал випереджають Україну: Боснія і Герцеговина, Гамбія, Індонезія, Малаві, Непал, Сьєрра-Леоне – всі вони мають по 34 бали [2].

При вирішенні проблем протидії корупції та організованій злочинності важливим є врахування зарубіжного досвіду, і зокрема, досвіду США. Необхідно зазначити, що корупція в США розглядається в найширшому її прояві, тобто вона не зводиться до примітивного хабарництва, а може існувати в таких завуальованих формах, як лобізм, фаворитизм, протекціонізм, внески на політичні цілі, традиції переходу політичних лідерів і державних службовців на посади почесних президентів корпорацій та приватних фірм, інвестування комерційних структур за рахунок державного бюджету. Дотримання прав і свобод людини в процесі боротьби з корупцією в США є достатньо успішним. Це зумовлюється високим рівнем законодавчих антикорупційних конструкцій, застосуванням прогресивних організаційних заходів, розвинутим рівнем правосвідомості населення США та незалежною судовою системою. Діяльність виконавчої гілки влади в США

знаходиться під пильним контролем законодавців, які постійно створюють спеціальні комітети з розслідування тих чи інших сторін діяльності чиновників [3 с. 105]. При цьому у США рівень довіри населення до правоохоронних органів дуже високий. Насамперед це обумовлюється суворим кадровим відбором і постійним підвищенням професійної майстерності працівників [4].

Необхідно зазначити, що у грудні 2021 року в США була оприлюднена Стратегія протидії корупції [5] яка окреслює загальнодержавний підхід до антикорупційної боротьби та зосереджує зусилля уряду США у боротьбі з корупцією в рамках п'яти ключових положень: 1) модернізація, координація та забезпечення ресурсами зусиль уряду США щодо боротьби з корупцією; 2) боротьба з незаконним фінансуванням; 3) притягнення до відповідальності корупціонерів; 4) збереження та зміцнення багатосторонньої антикорупційної архітектури; 5) поліпшення дипломатичної взаємодії та використання ресурсів іноземної допомоги для досягнення цілей антикорупційної політики. У межах нової антикорупційної стратегії федеральні департаменти та агентства щорічно звітуватимуть президенту США про прогрес у досягненні задекларованих цілей [6].

Отже, використання досвіду США у сфері антикорупційної діяльності є важливим елементом комплексного підходу щодо вирішення проблем протидії корупції в Україні. Важливим є також практична співпраця держав з цього питання, яка може мати різні форми. Зокрема, США створили інститут моніторингу та розслідування незаконних дій шахраїв і корупціонерів, які використовують допомогу американського народу Україні під час повномасштабного вторгнення Росії. Зокрема, на сайті офісу генерального інспектора Агентства з міжнародного розвитку США (USAID) з'явився документ «Стратегічний план нагляду за допомогою Україні». Документ нагадує, що Конгрес США виділив допомогу на суму понад 113 млрд дол. на підтримку Україні, яка здійснюється через 11 різних державних органів і установ. У тексті зазначається, що, плануючи нагляд, Сполучені Штати прагнуть «визначити сфери найвищого ризику шахрайства, марнотратства або зловживань». Для цього створено Міжвідомчу робочу групу з нагляду в Україні, яка складається з офісів трьох генеральних інспекторів (Міноборони, Держдепартаменту та USAID), а також інших генеральних інспекторів наглядових організацій в усьому уряді США [7].

Література:

1. Мовчан А. В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 116–121. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2017_Movchan.pdf
2. Індекс сприйняття корупції – 2022. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/#/>
3. Довжанин В. М. Правове регулювання запобігання та протидії корупції за законодавством США. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2015. № 13, т. 1. С. 102–106. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc13/part_1/28.pdf
4. НАБУ перейняло досвід правоохоронних органів США щодо превенції протиправної поведінки серед працівників. URL: <https://nabu.gov.ua/novynu/nabu-pereunyalo-dosvid-pravoohoronnih-organiv-ssha-shchodo-prevenციyiprotypra-vnoyi-povedinky>
5. United States Strategy on Countering Corruption. December 2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/12/United-States-Strategy-on-Countering-Corruption.pdf>
6. Антикорупційна стратегія Байдена: якими будуть наслідки для України. URL: <https://stopcor.org/antykorupcziyna-strategiya-bajdena-dlya-ukrayiny/>
7. Тищенко К. США створили інститут для виявлення корупції щодо допомоги Україні. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/28/7386948/>